

Hans Esselink is niet meer

Met verbijstering hebben wij kennis genomen van het plotseling overlijden van Hans Esselink op zaterdag 30 augustus. De donderdag daarvoor was hij nog te gast op de jaarlijkse barbecue voor SOVON-personeel; wij konden niet vermoeden dat het de laatste keer was dat we Hans zouden ontmoeten. Velen kennen Hans als een open en inspirerende persoon. Zijn aanwezigheid ging nooit onopgemerkt voorbij en hij stak zijn mening zelden onder stoelen of banken.

Hans was al vroeg actief in de jeugdbond voor natuurstudie. Logisch dat hij vervolgens biologie ging studeren. Vanwege zijn voorliefde voor roofvogels stond hij mede aan de basis van de oprichting van de Werkgroep Roofvogels Nederland. De bescherming van het Bargerveen, en het onderzoek en ringwerk aldaar aan de Grauwe Klauwier, bracht hem tot de oprichting van de Stichting Bargerveen. Deze werkte al snel gebiedsoverschrijdend en werd landelijk actief. Inmiddels wordt in zo'n beetje alle Nederlandse landschappen breed ecologisch onderzoek ver-

richt door de Stichting, van het Limburgse heuvelland tot in de Hollandse laagvenen. De directe toepasbaarheid van dit onderzoek voor natuurbeheer, en de intensieve contacten die Hans daartoe onderhield met beheerders en beleidsmensen, behoorden tot zijn sterkste punten.

De Stichting heeft nu een stevige basis binnen de Radboud Universiteit, waar Hans al een aantal jaren Universitair Docent Dierecologie was. Het onderzoeksprogramma van Stichting Bargerveen geniet een grote

populariteit onder studenten. Daarnaast was Hans betrokken bij talloze projecten en samenwerkingsverbanden. We onderhielden een intensieve samenwerking met hem en zijn club, en de inzet was om deze samenwerking verder te verdiepen. Helaas kan hij dat zelf nu niet meer meemaken. Met het overlijden van Hans verliest Nederland een zeer markant natuuronderzoeker.

Wij wensen zijn vriendin Annemarie en Merel, zijn dochter, heel veel sterkte toe met het verwerken van dit ongelooflijke verlies.

Foto: Jos Schouwenars

Eerste balans kwartelkoningseizoen 2008

In het afgelopen broedseizoen werden meer dan 200 roepende Kwartelkoningen in Nederland gehoord. Dat zijn er iets minder dan in 2007, maar het dubbele van de daljaren 2004-06. De verspreiding week nogal af van het gebruikelijke beeld. Bijna 40% was te vinden in het IJsseldal. Hoewel deze rivier altijd relatief grote aantallen heeft, is in andere jaren het hele riviereengebied goed voor 40% van de landelijke populatie. Langs Rijn en Waal werden dit jaar maar mondjesmaat Kwartelkoningen gehoord. Het voorkomen bleef hier beperkt tot enkele goede locaties (o.a. Ooijpolder, Amerongse Bovenpolder). In Drenthe werden vooral later in het seizoen goede aantallen vastgesteld (13% landelijk aantal); juist in deze provincie bevinden zich veel hooilanden die - ongeacht het voorkomen van Kwartelkoningen - pas na 1 augustus worden gemaaid. In het bolwerk in het Groningse Oldambt werden slechts 6 territoria vastgesteld, waarvan maar twee daadwerkelijk in een akker. Een dergelijk klein aantal werd er tot dusverre alleen gehoord op het dieptepunt van de Nederlandse populatie, rond 1990. Het heeft er alle schijn van dat akkers dit jaar niet erg in trek waren. In grote delen van Noordoost-Nederland heerste sinds half april extreme droogte (neerslagte-

kort plaatselijk 200 mm), wat mogelijk doorwerkte in de beschikbaarheid van voedsel (slakjes, wormen) en vestiging in akkers minder aantrekkelijk maakte. Het zal interessant zijn om te zien hoe andere akkervogelsoorten het hier deden. In ieder geval werden in het Oldambt ook weinig Kwartels aangetroffen en werden minder broedende Grauwe Kiekendieven vastgesteld.

In hooiland kon, dankzij de bereidwillige medewerking van een groot aantal terreinbeheerders en boeren, voor meer dan 90% van de gevestigde Kwartelkoningen worden afgesproken het maaien uit te stellen tot 1 augustus. Langs de IJssel en langs de Vecht werd in overleg met Staatsbosbeheer en Landschap Overijssel een aantal percelen speciaal voor Kwartelkoningen zelfs tot 1 september niet gemaaid. Veldwerk in 2007 heeft laten zien dat niet alleen de Kwartelkoning, maar ook andere late broedvogels, libellen en sprinkhanen van zulke laat gemaaide percelen profiteren.

Net als in 2007 werden weer enkele Kwartelkoningen langs de IJssel van een radiozendertje voorzien. Daarmee kan de normaal 'onzichtbare' Kwartelkoning in de dichte vegetatie op de voet worden gevolgd. Dit onderzoek, uitgevoerd dankzij bijdragen van

Provincie Overijssel, Provincie Gelderland en Vogelbescherming Nederland, is bedoeld om erachter te komen hoe effectief de huidige beschermingsmaatregelen zijn, en hoe Kwartelkoningen zich in het terrein bewegen onder invloed van maaiwerkzaamheden in de omgeving. Voor het eerst konden ook twee halfwas kuikens worden gevolgd. De eerste resultaten bevestigen in grote lijnen de uitkomsten van een kleiner opgezet onderzoek in 2007: mannetjes maken overdag veelvuldig uitstapjes buiten de straal van 100 m die rond de roepplek bij het maaien wordt gespaard. Ze beconcurreren elkaar zelfs om de beste roepplek (en wisselen dus ook veelvuldig van plek!). Dat maakt ze extra gevoelig voor maaiactiviteiten, zodat een ruimere straal (250 m) rond een roepplaats gespaard zou moeten worden om risico van verstoring zoveel mogelijk uit te sluiten. Verdere resultaten van het kwartelkoningseizoen zullen in de loop van het najaar worden geplaatst op www.kwartelkoning.nl.

Kees Koffijberg & Jan Schoppers